

Esitelmä Johan Ludwig Runebergistä

Helmikuun 19 päivänä puhui P e k k a E r v a s t teatteri Olympiassa aiheesta: ”Missä merkityksessä kansallisrunoilijamme J.L. Runeberg oli teosofi.”

Esitelmöitsijä muistutti aluksi siitä, miten parikymmentä vuotta sitten eräs opettaja, jossain sanomalehdessä oli vastustanut sitä, että Runebergiä luettiin kouluissa, koska tämä hänen mielestään oli sodan ihailija eikä ollut mikään kristitty, huomauttaen tähän, että Runeberg kyllä oli katsottava syvästi kristilliseksi persoonallisuudeksi, vaikkakin hän selvästi oli asettunut kirkosta poikkeavalle kannalle esim. helvetti-oppiin nähden runossaan ”Kaitselmus”; ”Vanhan puutarhurin kirjeissä” hän asettaakin oman vapaamielisemmän kantansa vastatusten vallassa olevien ahtaampien mielipiteiden kanssa. Mitä taasen Runebergin sotarunoihin tulee, siis eritoten Wänrikki Stålin tarinoihin, niin tuntenee jokainen, miten niiden perustana on jotain, joka on kaukana itse sodan ihailusta, mitä suurin ja jaloin isänmaanrakkaus.

Kun kysymme, missä määrin Runeberg, oli teosofi, jatkoi sitten esitelmöitsijä, emme tahdo asetta häntä yhteyteen nykyisen teosofisen liikkeen kanssa, jota hänen aikanaan ei vielä ollut syntynyt, vaan tarkoituksemme on selittää missä määrin hän esitti teosofisia aatteita. Lähinnä tahdomme silloin tietää, miten hän suhtautui oppeihin jälleensyntymisestä ja karmasta.

Mitään lausuntoa, joka todistaa, että Runeberg olisi kannattanut jälleensyntymistä, ei esitelmöitsijä ollut tavannut, mutta sitävastoin tuntui siltä kuin R. olisi varsin selvästi ymmärtänyt karman, syyn ja seurauksen järkkymätöntä lakia, sillä hänen ajatuksensa askartelivat usein juuri kysymyksessä kaitselmuksesta ja maailman järjestyksestä. Tämä tulee paraiten ilmi runodraamasta ”Kuningas Fjalar”, jota Runebergin oman lausunnon mukaan (vastaus Saimaan arvosteluun) kuvaa miten ihmisten tahto on vielä epäpuhdas, eikä voi kohota jumalien, kaitselmuksen, kohtalon ja siis karman-herrojen yläpuolelle, sillä vaikkakin ihmisen tahto olisi niin voimakas, että hän uskaltaisi uhmaten ryhtyä järjestämään elämää ja maailmaa oman mielensä mukaan, ei hänen viisautensa ole vielä kyllin suuri ja hän huomaa, että on jumalia, jotka jostakin syystä tahtovat toisin ja vievät tahtonsa perille. Itse asiassa on Runeberg ratkaissut kysymyksen, kuten yleensä kaikki suuret viiraat ja runoilijat, ja kuten teosofitkin ovat sen ratkaisseet.

Toiseksi huomaamme, miten Runeberg hänkin kannatti ja esitti teosofista oppia Jumalan kaikkiallisuudesta. Jumalallinen elämä on kaikkialla, se elähdyttää kaikkea, kaikki näkyväinen on vain sen ilmennystä. Mutta samalla tunnusti hän myös siitä johtuvan ehdottoman seurauksen, nim. absoluuttiselta kannalta ei ole mitään epätäydellistä olemassa, koska kaikki on samaa täydellistä jumaluutta. Tämän mielipiteensä on hän lausunutkin pienessä mietelausemassaan: ”Turhaan sanotaan, että täydellinen on tuleva. Täydellisyys on jokaisessa ajan kohdassa, ja tähän täydellisyyteen kuuluu sekin epätäydellinen silmä, joka ei sitä näe.

Sitten on vielä huomattava, että Runeberg uskoi ihmisen sisäisiin, sielullisiin kykyihin, joista teosofiakin opettaa, mutta jota materialistit pitävät pelkkänä haaveiluna. Hän siis uskoi, että ihmisessä voi kehittyä tai kehittää sisäisiä kykyjä, jotka tekevät hänestä tietäjän ja selvänäkijän, henkimaailman salaisuuksien tutkijan. Tämän hän m.m. on ilmaissut kirjeessään von Beskowille puhuessaan Swedenborbista, johon syvään persoonallisuuteen hän tunsu suurta vetäymystä ja jonka näkyihin hän täydellisesti luotti.

Erittäin mieltäkiinnittävää on myös, että Runeberg on esittänyt kirjoitelmaansa: ”Uskonnollisesta aineesta esitettyjen kysymysten johdosta”, samaa kantaa Kristus-kysymyksestä, jota teosofis-rosenkreutsiläinen maailmankatsomus on opettanut.

E. K—n.